

λε'. ^ε π πλοίου ἀποβολὴν τῆς καταρτίας ὑπομείναντος.	de nave iacturam arboris passa.	35.
λς'. ^ε π πλοίου ἐν τῷ ἄρμενίζειν ἕτερον πλοῖον καταδιδόντος.	de nave vento ducta in alteram navem impingente.	36.
λζ'. ^ε π πλοίου κλασματισθέντος, τὰ δὲ τῶν ἐμπορῶν καὶ ἐπιβατῶν σωθέντα.	de nave fracta, rebus mercatorum vectorumque servatis.	37.
λη'. ^ε π πλοίου σίτου πεφορτωμένου καὶ ἐν ζάλλῃ καταλειφθέντος. ¹	de nave frumento onerata tempestateque correpta.	38.
λθ'. ^ε π πλοίου πεφορτωμένου βολῆς καὶ πόσου τῆς ἐνθήκης σωθείσης.	de nave onerata et de quantitate oneris servati.	39.
μ'. ^ε π πλοίου ναυαγήσαντος καὶ μέρος τι τοῦ πλοίου καὶ τῆς ἐνθήκης σωθέντων.	de nave naufragium passa et navis onerisque parte servata.	40.
μα'. ^ε π πλοίου διαφθαρέντος, τὰ δὲ τῶν ἐπιβατῶν σωθέντα ἢ συναπολεσθέντα.	de nave iacturam passa, rebusque vectorum servatis vel simul perditis.	41.
μβ'. ^ε π πλοίου τρυνήσαντος φορτία κομίζοντος.	de nave rimis laborante onera vehente.	42.
μγ'. ^ε π πλοίου ἐκβολὴν ποιήσαντος τοῦ γόμου καὶ τῶν ἐξαρτίων.	de nave quae oneris armamenti que iactum fecit.	43.
μδ'. ^ε π πλοίου ἐκβολὴν τῆς καταρτίας ἢ τῶν ἀνθένων ἐν ζάλλῃ ὑπομένοντος.	de nave quae ob tempestatem arboris vel gubernaculorum iactum passa est.	44.
με'. ^ε π τοῦ ἀποσώζοντος ἐκ τοῦ πελάγους εἰς γῆν τι ἐκ πλοίου ναυαγήσαντος.	de eo qui ex nave naufragium passa ex mari aliquid ad terram saluum refert.	45.
μς'. ^ε περὶ τοῦ ἀποσώζοντος κάραβον ἐκ πλοίου ἀπορρήξαντος.	de eo qui lintrem a nave avulsum servat.	46.
μζ'. ^ε π τοῦ ἀποσώζοντός τι ἐκ τοῦ βυθοῦ ἐκ πλοίου ναυαγήσαντος.	de eo qui ex profundo aliquid ex nave naufragium passae servat.	47.

APXH TOY NOMOY.

- α'. Ἐὰν πλοῖον ὀρμᾶ ἐπὶ λιμένα ἢ ἐν ἀκτῇ καὶ σύλα πάθῃ τῶν ἀγκύρων καὶ κατασχεθεῖς ὁ κλέπτης ὁμολογήσῃ, τοῦτον κελεύει ὁ νόμος βασανίζεσθαι καὶ τὴν προσγενομένην ζημίαν ἀπολογεῖσθαι κατὰ τὸ διπλάσιον.
- fol. 20^v. β'. Ἐὰν βουλήσῃ τοῦ ναυκλήρου οἱ ναῦται σύλα ποιήσωσιν ἀγκύρας πλοίου ἑτέρου ὀρμῶντος ἐν λιμένι ἢ ἐν ἀκτῇ καὶ συμβῇ ἐντεῦθεν ἀπώλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου τοῦ τὰς ἀγκύρας συληθέντος, καὶ τούτων οὕτως ἐν ἀκριβείᾳ ἀποδεικνυμένων, πᾶσαν τὴν προσγενομένην ζημίαν ἐν τῷ πλοίῳ καὶ τὰ² ἐν τῷ πλοίῳ σῶα ἀποδιδότω ὁ ναύκληρος ὁ τὰ σύλα ἐπιτρέψας γενέσθαι. Ἐὰν δὲ τις κλέψῃ σκεύη πλοίου ἢ τι τῶν ἐν τῷ πλοίῳ χρηματιζόντων, τουτέστι σχοίνων³ τε καὶ κανναβίων ἢ ἄρμενων ἢ διφθέρων καὶ καράβων καὶ λοιπῶν, διπλᾶ ἀποδιδότω ὁ τὰ σύλα ποιήσας.

¹ ita cod. l. —ληφθ. ² τοῖς ed. ³ ita et deinceps cod.

PRINCIPIUM LEGIS.

1. Si navis adpellit ad portum litusve et ancorarum furtum patitur, et fur deprehensus confitetur, iubet lex eum tormentis subdi et damnum inde ortum in duplum resarcire.
2. Si magistri voluntate nautae furtum fecerint ancorae alterius navis in portu litoreve consistentis, et inde contingat perire navem, quae ancoris spoliata fuerit, cum haec ita diligenter fuerint probata, omnem iacturam quae facta est circa navem et ea, quae in navi fuerint, integre praestato magister qui furtum fieri permisit. Sin autem quis subreperit instrumentum navis vel quid eorum quae in navi adhibentur, veluti funes et cannabinos rudentes et vela et segestria et lintres et cetera, in duplum restituat is qui furtum admisit.

- γ'. Ἐὰν ναύτης κελεύσει τοῦ ναυκλήρου κλοπὴν ποιῆσαι ἐμπόρου ἢ ἐπιβάτου καὶ καταληφθεὶς κατασχεθῆ, ὁ ναύκληρος διπλᾶ ἀποδίδτω τοῖς τὰ σῦλα παθοῦσιν· ὁ δὲ ναύτης λαμβανέτω ξυλαγώγια ἑκατόν. Ἐὰν δὲ ναύτης αὐτοβούλως συλήσῃ μὲν, κατασχεθῆ δὲ ἢ καὶ διὰ μαρτύρων ἐλεγχθῆ, σφοδρῶς βασαιζέσθω, ἐὰν καὶ μάλιστα τὰ σῦλα χρυσίου ἢ καὶ τὴν ἀποκατάστασιν τῷ συληθέντι ποιείτω.
- δ'. Ἐὰν ἐν τόπῳ συλωμένῳ ἢ ληστευμένῳ κατάξῃ πλοῖον, μαρτυρουμένων τῶν ἐπιβατῶν τῷ ναυκλήρῳ τὴν τοῦ τόπου αἰτίαν καὶ συμβῆ συληθῆναι, ἀποδίδτω ὁ ναύκληρος τοῖς συληθεῖσιν. Ἐὰν δὲ τοῦ ναυκλήρου ἀπομαρτυρουμένου, καταγάγωσιν οἱ ἐπιβάται τὸ πλοῖον καὶ συμβῆ τι, ὑποκείσθωσαν τὴν ζημίαν οἱ ἐπιβάται.
- ε'. Ἐὰν ναῦται μάχην ποιήσωσι, λόγοις ποιήσωσιν καὶ μηδεὶς κρούετω τὸν ἕτερον. Ἐὰν δὲ καὶ τις κρούσει τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνοίξῃ ἢ ἑτέρως προσκυλλώσῃ, παρεχέτω ὁ κρούσας τοὺς μισθοὺς τοῖς ἰατροῖς καὶ τὰ ἀναλώματα τῷ ἀδικηθέντι καὶ τὸν μισθὸν ὅλου τοῦ χρόνου τῆς ἀργίας καὶ ἐπιμελείας.
- ς'. Ἐὰν ναῦται μάχην ποιήσωσι καὶ τις κρούσει λίθῳ [ἢ] ξύλῳ, πάλιν δὲ ὁ κρουσθεὶς πατάξῃ τὸν τὸ πρῶτον κρούσαντα, ὡς βιασθεὶς ἐποίησεν. εἰ δὲ καὶ θάνῃ ὁ κρουσθεὶς καὶ μαρτυρηθῆ ὅτι πρῶτος ἐκρούσεν ἢ λίθῳ ἢ ξύλῳ ἢ σιδήρῳ, ὁ πατάξας αὐτὸν καὶ θανατώσας ἀκίνδυνος ἔστω· ὁ γὰρ ἠθέλησε ποιῆσαι ἕπαθεν.
- ζ'. Ἐὰν τις τῶν ναυκλήρων ἢ ἐμπόρων ἢ ναυτῶν κρούσει τινα γρόνθον καὶ πηρώσει ἢ λάξ δώσει καὶ συμβῆ κίλην¹ ποιῆσαι, δώσει ὁ κρούσας τὰ ἰτρεῖα² καὶ ὑπὲρ μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ χρυσίνοιο δώδεκα, ὑπὲρ δὲ τῆς κήλης χρυσίνοιο δέκα. Εἰ δὲ ὁ λάξ κρουσθεὶς ἀποθάνῃ, ἔνοχος ἔσται ὁ κρούσας τῆς δίκης τοῦ θανάτου.
- η'. Ἐπλευσεν ὁ ναύκληρος πιστευθεὶς τὸ πλοῖον καὶ εἰς ἄλλην χώραν ἀπέδρασεν βουλήσει τῶν ναυτῶν μετὰ χρυσίου· τὰ μὲν οἰκεία αὐτῶν ἅπαντα, κινητὰ ἀκίνητα καὶ αὐτοκίνητα, ὅσα ὑπάρχει αὐτοῖς, κατασχεθήσονται. καὶ ἐὰν μὴ ἢ τούτων ἐπίμησις ἰκανὸν ποιῆσῃ τοῦ πλοῖου καὶ τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ χρόνου, ἐν τῷ πιπράσκεσθαι αὐτὰ, οἱ ναῦται ἅμα τῷ προναυκλήρῳ μισθοῦσθωσαν καὶ τὴν ἀποπλήρωσιν τῆς ζημίας ποιήσωσαν.
- θ'. Ἐὰν περὶ ἐκβολῆς βουλευσῆται ὁ ναύκληρος, ἐπερωτάτω τοὺς ἐπιβάτας, οἷς χρήματά ἐστιν ἐν τῷ πλοίῳ. ὁ, τι δὲ ἐὰν γένηται, τόσῳ ψήφον ποιήσωσαν. Συμβάλεσθωσαν δὲ εἰς συμβολὴν
- Si nauta magistro iubente furtum mercatori vel vectori fecerit atque deprehensus fuerit, magister in duplum restituat eis qui furtum passi sunt, nauta vero accipiat fustis ictus centum. Si vero nauta sua sponte furatus sit, deprehensus autem sit vel per testes convictus, graviter tormentis subdatur, maxime cum id quod subripuerit aurum sit et id reddat ei, qui furtum est passus.
- Si in locum rapinis vel latronibus infestum navis adducta sit, cum vectores loci condicionem magistro denuntiarent, rapinamque fieri contingat, magister eis qui spoliati fuerint damnum resarciat. quod si magistro denuntiante [malam loci condicionem], vectores navem adduxerint et aliquid contigerit, ipsi vectores damnum sentiant.
- Si nautae rixam faciant, verbis rixentur et nemo alium percutiat. Si vero quis caput percusserit vulnusque attulerit vel aliter laeserit, percussor praestato medicis mercedes eique qui laesus est impensas et mercedes totius otii et curae temporis.
- Si nautae rixam fecerint et quis saxo lignove percusserit, rursusque is qui percussus est eum, qui prior percusserit, pulsaverit, tanquam coactus id fecit. Quod si is qui pulsatus est moriatur et testibus probetur eum priorem saxo, vel ligno ferrove percussisse, is qui eum pulsavit et occidit securus esto; ille enim quod facere voluit passus est.
- Si quis ex magistris seu mercatoribus seu nautis quem pugno percusserit et excoecaverit vel calce et contigerit herniam fieri, dabit is qui percussit medici impensas et pro oculo aureos duodecim, pro ramice autem aureos decem. Si is qui calce percussus est decesserit, ille qui percussit mortis iudicio obnoxius erit.
- Navigavit magister, cui navis erat commissa, et in aliam regionem aufugit voluntate nautarum cum auro; omnia ipsorum bona, mobilia immobilia et moventia, quaecunque habent, occupabuntur. Et si eorum aestimatio satis non faciat pro nave et opera et tempore, cum ea veneant, nautae una cum magistris operas suas locent ut et damnum integre resarciant.
- Si de iactu consulere magister velit, vectores interroget, quorum bona sunt in navi. de eo quod fieri debeat, sententiam ferant. Contribuantur autem et merces; stragula autem et vestimenta et suppellectilis

¹ ita cod.² ita cod.

καὶ τὰ χρήματα· στρώματα δὲ καὶ ἱμάτια καὶ σκευὴ πάντα ἐκτιμάσθω· καὶ ἐὰν γένηται ἐκβολή, τῷ ναυκλήρῳ καὶ τοῖς ἐπιβάταις μὴ πλείονος λίτρας μῖας, κυβερνήτῃ δὲ καὶ προωρεὶ μὴ πλείον ἡμιλίτρου, ναύτῃ γράμματα τρία. παῖδες δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος συμπλέει, μὴ ἐπὶ πράσει ἀγόμενος κατατιμήσων.¹ ἐὰν δὲ τις ἐπὶ πράσει ἀγῆται κατὰ δύο μῆνας. κατὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐὰν χρήματα ἀφαρπαγῇ ὑπὸ πολεμίων ἢ ληστών ἢ πειρατῶν σὺν τῶν διαφερόντων τοῖς ναύταις, καὶ ταῦτα εἰς τὸν συμψηφισμὸν εἰσερχέσθωσαν καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ συμβαλλέσθω. εἰ δὲ σύμφωνον κερδοκοινωνίας ἐστὶ, μετὰ τὸ ἅπαντα συμψηφισθῆναι τὰ ἐν τῷ πλοίῳ καὶ τὸ πλοῖον κατὰ τὸ κέρδος ἕκαστος ἐπιγινώσκέτω καὶ τὴν προσγενομένην ζημίαν.

ι. Ἐὰν ναύκληρος ἅμα τοῖς ναύταις ἀμελήσῃ καὶ συμβῇ ζημίαν² ἢ ναυάγιον, ὁ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται ὑποκείσθωσαν τῷ ἐμπόρῳ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς ζημίας. εἰ δὲ ἀπὸ ἀμελείας τοῦ ἐμπόρου συμβῇ ἀπώλειαν τοῦ πλοίου καὶ τοῦ γόμου γενέσθαι, ὑποκείσθω ὁ ἔμπορος ἐν τῇ ζημίᾳ τοῦ ναυαγίου καὶ τῇ τοῦ πλοίου. εἰ δὲ τοῦ ναυκλήρου μὴ ἐμποδίσαντος, μηδὲ τῶν ναυτῶν, μηδὲ τοῦ ἐμπόρου, συμβῇ ζημίαν ἢ ναυάγιον, τὰ σωζόμενα μέρη τοῦ πλοίου καὶ τῶν φορτίων εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

ια. Φορτία μεγάλα καὶ πολύτιμα μὴ ἐμβαλέτωσαν οἱ ἔμποροι καὶ οἱ ἐπιβάται εἰς πλοῖον παλαιόν. εἰ δὲ ἐμβάλωσαν, ἐὰν τοῦ πλοίου ἀρμενίζοντος πάθῃ ἢ διαφθαρή, ὁ φορτώσας τὸ παλαιὸν πλοῖον ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀπώλεσεν. ὅταν δὲ οἱ ἔμποροι ναυλῶνται, ἐπερωτάτωσαν ἀκριβῶς παρὰ τῶν ἄλλων ἐμπόρων πρὸ αὐτῶν ἐπιπλεόντων καὶ οὕτως ἐπιβαλέτωσαν τὰς ἐνθῆκας. ἐὰν δὲ ἔχη τὸ πλοῖον πᾶσαν τὴν ἐπιχειρίαν τελείως, ἰστοκεραίαν ἰσχυράν, ἄρμενά τε καὶ διαφθέρας, ἀγκύρας τε καὶ σχοῖνα καννάβινα διάφορα καὶ καράβους ἐξηρημένους, ἀνχένιας ἐπιτηδείους καὶ ναύτας τοὺς ἀρκοῦντας ναυτικούς γοργοὺς γρηγοροῦντας, τὰ πλάγια μὴ παραλελυμένα καὶ ἀπλῶς οἱ ἔμποροι τὰ πάντα ἐπιζητήτωσαν καὶ οὕτως ἐπιβαλέτωσαν.

ιβ. Ἐὰν τις παρὰθῆται ἐν πλοίῳ ἢ ἐν οἴκῳ, γνωστῷ καὶ πιστικῷ παρατιθέσθω ἐπὶ μαρτύρων τριῶν. ἐὰν δὲ ἦ τὸ θέμα βαρὺ, ἐγγράφως τὴν παραθήκην παραδίδτω. ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δεξιόμενος φυλάττειν αὐτήν, ὅτι ἀπώλετο, δεῖ δειχθῆναι τὴν διαφυγὴν ἢ τὰ σύλα, πόθεν ὑπεστίν³ καὶ ὁμνύειν ὅτι αὐτὸς οὐκ ἐδολεύσατο. ἐὰν δὲ μὴ δείξῃ, καθὼς παρέλαβεν, σῶα ἀποδίδτω.

tota aestimatur. et si iactus fiat, magistro et vecto-ribus non ultra libram unam, gubernatori et proretae non ultra dimidiam libram, nautae grammata tria; pueri et si quis alius simul navigat non ad venditionem adductus tribus minis. Si quis ad venditionem adducatur, duabus minis. Secundum quod et si merces rapiantur vel ab hostibus vel a latronibus vel a piratis cum iis quae ad nautas spectant, et haec ad contributionem veniant et iuxta illam rationem contribuuntur. Si lucri societas sit contracta, postquam computata fuerint omnia quae in nave fuerint et ipsa navis, pro lucri portione singuli etiam damnum quod factum est sentiant.

Si magister simul cum nautis negligens fuerit et iactura evenerit vel naufragium, magister et nautae teneantur mercatori ad damnum reficiendum. quod si ex negligentia mercatoris damnum navis onerisque fieri contigerit, teneatur mercator propter naufragii navisque iacturam. quod si neque magistro impediante, neque nautis, neque mercatore, damnum vel naufragium evenerit, partes servatae navis et oneris in contributionem veniant.

Merces magnas et pretiosas ne imponant mercatores et vectores navi veteri. quod si imposuerint et navis iter faciens detrimentum patiatur vel pereat, is qui veterem navim oneravit se ipsum de terra perdidit. cum vero mercatores conducant, interrogent diligenter alios mercatores, qui antea navigaverint, et sic onera imponant. et an habeat navis omne plene instrumentum, validam antemnam maiorem, vela et segestria, ancoras et rudentes cannabinas diversas et lintres instructos, apta gubernacula et nautas sufficientes, peritos, agiles, vigilanties et latera non dissoluta et in summa de omnibus quaerant mercatores et sic imponant.

Si quis in navi domove deponere velit, apud hominem notum et fidelem deponat coram tribus testibus. quod si grave sit depositum, scriptura confecta depositum tradat. quod si dixerit is qui suscepit rem custodiendam eam periisse, oportet ut perfossio ostendatur et unde furtum accidit et ut ipse iuret sese doli expertem esse. nisi autem haec probaverit, quomodo suscepit, ita et restituat.

¹ ita cod.² ed. ins. γενέσθαι.³ an ὑπέστη?

13. Ἔάν εισέλθῃ ἐπιβάτης εἰς πλοῖον καὶ ἔχει χρυσίον ἢ ἕτερόν τι, παρατιθέσθω αὐτῷ τῷ ναυκλήρῳ. εἰ δὲ μὴ παραθέμενος εἴπῃ, ὅτι „χρυσίον ἀπώλησα ἢ ἀργύριον“, ἄκυρα ἔστω τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα. ὁ δὲ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται, ὁμοῦ οἱ ἐμπλεκόντες, ὄρκον παρεχέτωσαν.
14. Ἔάν τις δεξάμενος παραθήκην ἀρνήσῃται αὐτήν καὶ μαρτυρηθῆ ἢ ἐν αὐτῷ καὶ ἐάν ἐν καιρῷ εὐρεθῆ ἢ ἐν αὐτῷ τῷ ὁμόσαντι ἢ ἐγγράφως ἀποταξαμένῳ, διπλὴν ταύτην ἀποδώσει, τῆς δὲ ἐπιουρίας τὴν τιμωρίαν ὑπομένετω.
15. Ἔάν πλοῖον φέρῃ ἐπιβάτας ἢ ἐμπόρους ἢ δούλους παραθήκην λαβὼν ὁ ναύκληρος ἐλθὼν ἐν πόλει τινὶ ἢ ἐν λιμένι ἢ ἐν ἀκτῇ, ἐάν, ἐξελεθόντων τινῶν ἐκ τοῦ πλοίου, συμβῆ διωγμὸν ληστῶν ἢ πηρατῶν ἐπιδρομὴν γενέσθαι καὶ κελεύσας ὁ ναύκληρος ἐξηλήσει, σωθῆ δὲ τὸ πλοῖον καὶ τὰ τῶν ἐπιβατῶν καὶ ἐμπόρων κομιζόμενα, ἀπολαμβανέτω ἕκαστος αὐτῶν τὰ ἴδια αὐτοῦ καὶ τὰ τῶν ἐξελεθόντων εἶδη καὶ σκευὴ ἀπολαμβανέτωσαν. Εἰ δὲ θελήσει τις τῶν ναυκλήρων ἀμφισβητῆσαι, ὅτι ἐν ἀκτῇ ἔσασεν¹ αὐτὸν ἐν τόπῳ ληστρικῷ, ἄκυρα ἔστω τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα, ὅτι διωκόμενος ὁ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται ἔφυγον. εἰ δὲ ἐμπόρων ἢ ἐπιβατῶν δούλον ἐν παραθήκῃ ὄντα ἀλλότριον ἔσασεν ἐν οἴκῳ ἢ ἄλλῳ τόπῳ, τὴν ἀποκατάστασιν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ποιεῖτω.
16. Οἱ ναύκληροι καὶ οἱ ἐμποροὶ ὅσοι δ' ἂν χρήσονται χρήματα ἐπὶ πλοίου, ἔργα μὴ χρησέσθωσαν² καὶ ναῦν καὶ τοῖς φορτίοις, σωθέντος τοῦ πλοίου καὶ τῶν χρημάτων, μὴ ἐγγένηται τοῖς χρήμασι ἐκ τῶν θαλασσιῶν κινδύνων ἢ πειρατῶν ἐπιβουλῆ. ἐκ τῶν ἐγγέων ἀποδιδώτωσαν χρημάτων χρῆσιν ναυτικοῖς.
17. Ἔάν τις δώσει ἐπὶ χρῆμα κοινωνίας χρυσίον ἢ ἀργύριον καὶ ταύτην κατὰ πλοῦν καὶ ἐγγράψῃται, καθὼς ἀρέσει, ἕως πόσου χρόνου τῇ χραιοκοινωνίᾳ, ἐάν ὁ λαμβάνων τὸ χρυσίον ἢ τὸ ἀργύριον πληρωθέντος τοῦ χρόνου μὴ ἀποστρέψῃ αὐτὸ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ καὶ συμβῆ ἀπὸ πυρός ἢ ληστῶν ἢ ναυαγίου περιπεσεῖν, ἀζήμιον μένειν τὸν κύριον τοῦ χρυσίου καὶ σῶα τὰ ἴδια ἀπολαμβάνειν.³ ἐάν δὲ τοῦ χρόνου τῶν συνθηκῶν μὴ πληρωθέντος, συμβῆ τὸν κατὰ θάλασσαν κίνδυνον ἀπώλειαν γενέσθαι, καθάπερ τοῦ κέρδους, ἔδοξε καὶ τὰς ζημίας πρὸς τὰ μέρη κατὰ τὰς συνθήκας ἀναδέχεσθαι.
18. Ἔάν τις χρήματα χρησάμενος ἀποδημήσει, ἐξελεθόντος τοῦ χρόνου, οὗ ἐάν συνθῶνται, κομιζέσθωσαν ἐκ τῶν ἐγγέων κατὰ τῶν νόμων. ἐάν

¹ Sic in cod. Antea lege τὰ ναυκλήρῳ.² ita cod.³ ita cod.¹ Cf. Pardessus p. 247 n. a.

μη ἔχωσι πῶς κομίσονται, ἔσται αὐτοῖς τὰ μὲν χρήματα ἔγγρα, οἱ δὲ τόκοι ναυτικοὶ παντὸς τοῦ χρόνου ὅσον ἀποδημήσει.

ιθ'. Ἐὰν πλοῖον ναυλώσῃται τις, δώσει δὲ ἀρραβῶνα καὶ μετέπειτα εἴποι· χρεῖαν οὐκ ἔχω, ἀπόλλει τὸν ἀρραβῶνα. ἐὰν δὲ ὁ ναύκληρος ἄλλην¹ ποιήσῃ, ἀποδιδότω τῷ ἐμπόρῳ διπλοῦν τὸν ἀρραβῶνα.

κ'. Ὅς ἂν πλοῖον ναυλώσῃται, ἔγγραφα συνεσφραγισμένα κύρια εἶτω· εἰ δὲ μή, ἄκυρα· γραφέτωσαν δὲ καὶ ἐπιτίμια, ἐὰν θέλῳσιν, ἐὰν δὲ μὴ συγγράψωνται καὶ ψεύσῃται ὁ ναύκληρος ἢ ὁ ναυλούμενος, ἐὰν μὲν ὁ ναυλούμενος παρέσχῃ² τὰ χρήματα, τότε τοῦ ἐπιφόρου³ ἀποδιδότω τὸ ἥμισυ τοῦ ναύλου τῷ ναύκληρῳ. ἐὰν δὲ ὁ ναύκληρος ψεύσῃται, ἀποδώσει τὸ ἥμισυ ναῦλον τῷ ἐμπόρῳ. ἐὰν δὲ θέλῃσῃ ὁ ἔμπορος τὰ φορτία ἐξελεῖσθαι, ἀποδώσει τὸ πᾶν ναῦλον τῷ ναύκληρῳ· ἢ δὲ πράξις ἔστω τούτων τῶν ἐπιτιμίων, καθάπερ εἰ ἐκδικήσῃ τις τινα.

κα'. Ἐὰν κοινωνίαν ποιήσωσιν ἔγγραφος⁴ δύο καὶ ἀμφότερα τὰ μέρη καθομολογήσωσιν, ὅτι „κοινωνίαν καὶ ἄλλου καιροῦ ἐποιήσαμεν ἀγράφως καὶ πίστιν ἑαυτοῖς ἐφυλάξαμεν καὶ τὸ τέλος πάντοτε περὶ μιᾶς ἐνθήκης ἐτελέσαμεν“, ἐὰν τὸ ἐν πλοῖον συμβῇ τινα παιθεῖν ἢ σαβουράτον ἢ πεφοροτούμενον, τὰ σωθέντα τῷ παιθόντι τέταρτον μέρος ἐπιφέρειτω, ἐπειδὴ ἔγγραφα οὐ προσφέρουσιν, ἀλλὰ λόγῳ μόνῳ κοινωνίαν συνετάξαντο. τὰ δὲ ἔγγραφα σφραγιζόμενα βέβαια καὶ ἰσχυρὰ ἔστωσαν εἰ⁵ τὰ σωζόμενα τοῖς ἀπολλυμένοις συνερχέσθωσαν.

fol. 50^r.
κβ'.

Ὁ ναύκληρος μὴ ἀγαγέτω πλὴν ὕδατος καὶ ἐφοδίων [καὶ] ἀφ' ὧν χρῶνται σχοινίων τὰ πλοῖα, ἐὰν ὁ ἔμπορος ἐμβάλῃται τὸν γόμον ὅλον κατὰ τὰς συνθήκας τῶν ἔγγραφων· καὶ ἐὰν θελήσῃ ὁ ναύκληρος φορτία ἄλλα ἐπιφέρειν μετὰ ταῦτα, ἐὰν μὲν χωρῇ τὸ πλοῖον, βάλέτω· εἰ δὲ μὴ χωρεῖ, ὁ ἔμπορος ἐπὶ μαρτύρων τριῶν ἀντιτασσέτω τῷ ναύκληρῳ καὶ τοῖς ναύταις καὶ, ἐὰν ἐκβολὴ γένηται, τῷ ναύκληρῳ ἔσται· ἐὰν δὲ μὴ κωλύσῃ ὁ ἔμπορος, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθω.⁶

κγ'. Ἐὰν συγγράψωνται ὁ ναύκληρος καὶ ὁ ἔμπορος, κύρια ἔστω· ἐὰν δὲ ὁ ἔμπορος μὴ παρέχῃ τὸν γόμον πλήρη, τῶν λοιπαζομένων παρεχέτω τὰ ναῦλα, καθὼς συνεγράψατο.

κδ'. Ἐὰν ὁ ναύκληρος λαβὼν τὰ ἥμισυ⁷ ναῦλα πλεύσῃ καὶ βουληθῇ ὁ ἔμπορος ὑποστρέψαι,

non habeant unde solvant, erunt quidem ipsis bona obligata et usurae nauticae per totum tempus, quo afuerit, [solventur.]

Si quis navem conduxerit, arrhamque dederit et deinde dixerit: mihi ea non est opus, arrham perdit. quod si magister aliter fecerit, reddet mercatori duplum arrhae.

Quicumque navim conduxerit, si scripta signata fuerint, rata habeantur; sin minus, irrita. Scribant et poenas, si voluerint, quod si non conscripserint et infitias eat magister vel conductor, si quidem conductor merces praebuerit, tunc nauli dimidium magistro dato. quod si magister infitatus sit, dimidium nauli reddat mercatori. quod si voluerit mercator merces eximere, totum naulum magistro restituat; exactio autem harum poenarum fiat, veluti quadam vindicatione.

Si duo inierint in¹ scriptis societatem et utraque pars confessa fuerit: „alio quoque tempore societatem sine scriptura contraximus et fidem invicem servavimus et tributum semper de uno onere solvimus“, si una navis quid detrimenti patiatur vel saburata vel mercibus onerata, quae incolumes remanserunt naves ei, quae damnum passa est quartam partem contribuant, quoniam scripta non proferunt sed verbis tantummodo societatem contraxerunt. Scripta autem signata firma validaque sint et quae salva sunt eis quae perierunt contribuant.

Magister secum ne ferat nisi aquam et comeatum et funes, quibus naves opus habet, cum mercator invexerit totum onus secundum id quod in scriptis convenit. et si voluerit magister alias merces adducere post eas, si quidem capit navis, inferat; si non capit, mercator coram tribus testibus resistat magistro et nautis et ideo, si iactus factus fuerit, ad magistrum spectabit. si vero mercator non prohibuerit, ad contributionem veniat [onus].

Si scripturam fecerint magister et mercator, rata esto; si vero mercator non praestet integrum onus, etiam eius quod deficit naulum praebat, sicuti scriptura convenit.

Si magister dimidio naulo accepto navigaverit et voluerit mercator reverti, cum iam instrumentum

¹ ita cod. cf. 24.   ² ita cod.   ³ τὰ χρήμ. ἐπὶ τῷ φόρῳ ed.   ⁴ ἀγρ. ed.   ⁵ I. καί.   ⁶ —σαν ed.   ⁷ sic cod.

¹ I. sine.

ἔγγραφα δὲ συνεσφράγισαν, διὰ δὲ τὴν¹ ἐμπόδιον ἀπόλλειν² τὸν ἔμπορον τὰ ἡμίναυλα.³ ἐὰν δὲ ὁ ναύκληρος τῶν ἐγγράφων γενομένων ἄλλην⁴ ποιήσῃ, διπλᾶ ἀποδίδτω τὰ ἡμίναυλα.

κε'. Ἐὰν ἡ προθεσμία τῶν ἡμερῶν τῶν ἐγγεγραμμένων παρέλθῃ ἕως ἡμερῶν δέκα, παρεχέτω ὁ ἔμπορος τὰς σιταρχίας⁵ τῶν ναυτῶν. ἐὰν δὲ παρέλθῃ καὶ ἡ δευτέρα προθεσμία, πρὸ πάντων πληρώσας τὸ ναῦλον ὁ ἔμπορος κατεχέσθω. εἰ δὲ θελήσῃ ὁ ἔμπορος προσθῆναι ποσότητα, τὸ ναῦλον⁶ δίδτω καὶ ἐμπλέτω καθὼς ἐὰν δόξῃ.

κς'. Ἐὰν τις τῶν ναυτῶν ἢ ναυκλήρων ἐκκοιτοῦντος ἐκ τοῦ πλοίου, συμβῆ ἀπόλλειν γενέσθαι τοῦ πλοίου νυκτὸς ἢ ἡμέρας, πᾶσαν τὴν ζημίαν ἐφορᾶν τοὺς ἕξο κ[οιτ]οῦντας ναύτας ἢ ναυκλήρους· τοὺς δὲ εἰς τὸ πλοῖον μείναντας ἀζημίους μένειν· τοὺς δὲ ἀμελήσαντας προσφέρειν τῷ δεσπότη τοῦ πλοίου τὴν διὰ τῆς αὐτῶν ἀμελείας προγενομένην ζημίαν.

κζ'. Ἐὰν πλοῖον ἀπέροχηται εἰς γόμον ἐμποροῦ ἢ κοινωρίας, συμβῆ δὲ τὸ πλοῖον παθεῖν, ἢ διαφθαρεῖν⁷ κατὰ ἀμέλειαν τῶν ναυτῶν ἢ τοῦ ναυκλήρου, ἀκίνδυνα εἶτω τὰ φορτία τὰ ἐν ὄρει⁸ κείμενα. εἰ δὲ μαρτυρηθῇ ὅτι ζάλης γενομένης ἀπόλετο, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν τὰ σωζόμενα τοῦ πλοίου ἕνα καὶ φορτίοις. τὰ δὲ ἡμίναυλα κατεχέτω ὁ ναύκληρος. ἐὰν δὲ τις ἀρνησῆται τὴν κοινωρίαν καὶ ἐλεγχθῇ ὑπὸ μαρτύρων τριῶν, τὴν μὲν κοινωρίαν ἀποδίδτω, τῆς δὲ ἀρνήσεως τὴν τιμωρίαν ὑπομένετω.

fol. 58r.

κη'. Ἐὰν πλοῖον ἐν τῇ ἐμβολῇ ἐμποδισθῇ ὑπὸ τοῦ ἐμποροῦ ἢ κοινωνοῦ, πληρωθείσης τῆς προθεσμίας, καὶ συμβῆ ἐπὶ πηρατείας ἢ πυρκαϊᾶς ἢ ναυαγίου ἀπόλλειν γενέσθαι τοῦ πλοίου, ὁ τὴν⁹ ἐμπόδιον ποιήσας εἰσφέρειτω τὰς ζημίας.

κθ'. Ἐὰν ὁ ἔμπορος ἐν τῷ τόπῳ, ὅθεν συγγράμμονται, μὴ παρέσχη τὰ φορτία πληρωθείσης τῆς προθεσμίας καὶ συμβῆ ἐπὶ πηρατείας ἢ πυρκαϊᾶς ἢ ναυαγίου ἀπόλλειν γενέσθαι, ἐφορᾶν πᾶσαν τὴν ζημίαν τοῦ πλοίου τὸν ἔμπορον. ἐὰν δὲ, μὴ πληρωθέντων¹⁰ τῶν ἡμερῶν τῆς προθεσμίας, συμβῆ τι τῶν εἰρημένων, εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

λ'. Ἐὰν ὁ ἔμπορος φορτώσας τὸ πλοῖον, χρυσίον δὲ ἔσται μετ' αὐτοῦ¹¹ καὶ τι τῶν κατὰ θάλασσαν κινδύνων συμβῆ παθεῖν τὸ πλοῖον καὶ φορτώ-

signaverit, propter impedimentum perdit mercator dimidium nauli. quod si magister, instrumento confecto, aliter fecerit, reddat in duplum nauli dimidium.

Si terminus dierum instrumento comprehensarum praeterierit usque ad dies decem, praestet mercator cibaria nautis. quod si et alter terminus praeterierit, ante omnia naulo plene soluto mercator exeat. quod si voluerit mercator summam addere, naulum solvat et adiciat, quomodo convenit.

Si, cum quidam nautarum vel magistrorum extra navem dormissset, contigerit navim perire interdium vel noctu, omne detrimentum ad nautas vel magistros foris cubantes spectat. si vero qui in navi manserint, securi erunt; qui autem negligentes fuerint, hi navis domino referent damnum, quod propter eorum culpam factum est.

Si proficiscatur navis cum onere ex conductione vel ex societate et contingat navim detrimentum pati vel perire propter nautarum culpam, securae erunt merces in horreo positae. quod si testibus fuerit probatum navim propter tempestatem perisse, ad contributionem veniant quae servata sunt de navi una cum mercibus. nauli vero dimidium magister retineat. quod si quis neget societatem consistere et tribus testibus fuerit convictus, societatis quidem debitum persolvat et infitiationis poenam sustineat.

Si navis in oneratione impediatur a mercatore vel a socio, cum fuerit tempus impletum, et contingat piratarum vel incendii vel naufragii causa navim perire, is qui impedimentum attulit damnum reficiat.

Si mercator in eo loco, de quo in scriptis convenit, non praestiterit merces, impleto tempore, et contingat piratarum vel incendii vel naufragii causa interitum fieri, omne damnum navis ad mercatorem spectat. quod si nondum impletis diebus statuti temporis quid dictorum acciderit, ad contributionem veniant.

Si mercator navem oneraverit, pecunia autem apud eum fuerit, et quid maritimi periculi contigerit navem pati et onus perierit et navis disso-

¹ ita ut de more cod.   ² —λλυσιν ed.   ³ cod. hic.

et alibi ἡμῶν (—ἦν) ναῦλα.   ⁴ cf. c. 19.   ⁵ sic cod.

⁶ ποσ. τοῦ ναῦλον ed.   ⁷ de more cod.   ⁸ ita cod.

h. e. ὄρειφ. Ed. ἐν ἐνορίφ.   ⁹ cf. c. 24.   ¹⁰ ita cod.

¹¹ ita cod. ἔχη δὲ χρ. ed.

σας ἀπόληται καὶ τὸ πλοῖον διαλυθῆ, τὰ ἐκ τοῦ πλοίου σωζόμενα καὶ τοῦ φόρου εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν, τὸ δὲ χρυσίον τοῦ ἐμπόρου ἐγκομιζέτω μεθ' ἑαυτοῦ, δεκάτας δὲ ἀποδιδότω. ἐὰν δὲ μὴ τι τῶν σκευῶν τοῦ πλοίου κατασχῶν ἐσώθῃ, τὰ ἡμίναυλα ἀπὸ τῶν ἐγγράφων παρεχέτω· εἰ δὲ τι τῶν σκευῶν τοῦ πλοίου κατασχῶν ἐσώθῃ, πέμπτας ἐπιφερέτω.

luta fuerit, ea quae ex navi servata sint et ex onere in contributionem veniant. aurum vero emptoris ipse secum tollat, decimas autem solvat. quod si nihil ex navis mercibus retinens servatus sit, dimidium nauli praebet secundum scripta: si vero quid ex mercibus retinens servatus sit, quintas partes contribuat.

λα'. Ἐὰν ὁ ἔμπορος φορτώσῃ τὸ πλοῖον καὶ τι συμβῆ τῷ πλοίῳ, τὰ σωζόμενα πάντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν ἐκάτερα.¹ τὸ δὲ ἀργύριον ἐὰν σώζηται, πέμπτας ἐπιδιδότω· ὁ δὲ ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται βοηθείας παρεχέτωσαν εἰς τὸ σῶσαι.

31. Si mercator navim oneret et quid navi contingat, quaecunque servata sint ad contributionem veniant utrinque; argentum autem, si servetur, quintam partem contribuat. Magister autem et nautae auxilium ad servandum praestanto.

λβ'. Ἐὰν πλοῖον ἐπὶ γόμον ὑπάγῃ ἐμπόρου ναύλω ἢ κοινωρία καὶ τῶν κατὰ θάλασσαν συμβῆ, τὰ μὲν ἡμίναυλα μὴ ἀπαιτεῖν τὸν ἔμπορον, τὰ δὲ τοῦ πλοίου καὶ τῆς ἐνδηχῆς εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν. ἐὰν δὲ καὶ προχρεῖαν δώσῃ ὁ ἔμπορος ἢ ὁ τὴν κοινωρίαν,² καθὼς συνεγράψατο, κύρια ἔστω.

32. Si navis oneretur a mercatore vel naulo conducta vel societatis ratione et quid in mari acciderit, dimidium nauli a mercatore non petatur, navis autem et onus ad contributionem veniant. quod si mercator vel socius antea quid dederit, sicuti conscripserit, pacta rata sunt.

λγ'. Ἐὰν ὁ ἔμπορος θείῃ³ τὰ φορτία ἐπὶ τῷ τόπῳ τῶν συνθηκῶν, ὅ, τι πάθῃ τὸ πλοῖον, τὸ με[v] ναῦλον εἰς πλήρης⁴ εἰσκομιζέσθω ὁ ναύκληρος ὑπὸ τοῦ ἐμπόρου, τὰ δὲ ἐνόρια⁵ ἐκβεβλημένα ἀκίνδυνα εἶναι ὑπὸ τῶν συμπλεόντων τοῦ πλοίου⁶ μετὰ τοῦ πλοίου, τὰ δὲ εὐρισκόμενα ἐν τῷ πλοίῳ ἅμα τοῦ πλοίου⁷ εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

33. Si posuerit mercator merces in loco convento et quid navis patiat, naulum quidem integrum magister exigat a mercatore, ea vero quae in horrea iniecta sunt nullam debeant contributionem iis qui simul in navi navigant et ipsi navi. quae vero in navi inveniantur cum ipsa navi in contributionem veniant.

λδ'. Ἐὰν πλοῖον ὀθώνῃ ἢ βέστιν⁸ κομίζῃ, ὁ ναύκληρος διφθέρας καλὰς παρεχέτω, ἵνα μὴ ἐπὶ χειμῶνος τῇ ἐπικλύσει τῶν κυμάτων τὰ φορτία ἀδικηθῇ. ἐὰν δὲ τὸ πλοῖον ὑπεραντλήσῃ, ὁ ναύκληρος εὐθύς λεγέτω τοῖς τὰ φορτία ἔχουσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ἵνα ἢ ἐκθεσις γένηται τῶν φορτίων. ἐὰν δὲ οἱ ἐπιβάται φανερόν ποιήσωσι τῷ ναυκλήρῳ καὶ εἶθ' οὕτω βλάβῃ τὰ φορτία, ὑπεύθυνον εἶναι τὸν ναύκληρον ἅμα τοῖς ναύταις. εἰ δὲ προδιαμαρτύρηται ὁ ναύκληρος ἅμα τοῖς ναύταις ὅτι τὸ πλοῖον ὑπερήντησε καὶ ἐκθέσθαι, οἱ δὲ ἐμβαλλόμενοι τὰ φορτία ἀμελήσωσι τοῦ ἐκθέσθαι, ἀξίμοι εἴτωσαν ὅ τε ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται.

34. Si navis lintea vestemve ferat, magister segestria bona praebet, ne tempestatis tempore fluctuum inundatione merces detrimento adficientur. quod si navis aqua repleatur, magister statim dicat iis qui merces habent in ipsa navi, ut mercium fiat expositio. quod si vectores certiore magistram faciant et sic deinde damnum merces sentiant, magister una cum nautis obligatus erit; quod si antea denuntiet magister una cum nautis navim inundatam esse, expositionemque esse faciendam, atque ii qui merces induxerint merces exponere neglegant, securi sint magister et nautae.

λε'. Ἐὰν πλοῖον ἐκβολὴν ποιήσῃται τῆς καταρτίας αὐτομάτως ἀποβαλλομένης ἢ κοπτομένης, πάντες οἱ ναῦται καὶ οἱ ἔμποροι καὶ τὰ φορτία καὶ τὸ πλοῖον σωθέντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

35. Si navis amissionem arboris subeat, casu abiecta ca vel caesa, omnes nautae et mercatores et merces et navis servatae ad contributionem veniant.

λς'. Ἐὰν πλοῖον ἀρμενίζον ἔλθῃ ἐπάνω πλοίου ἑτέρου ὀρμῶντος ἢ χαλάσαντος τὰ ἄρμενα ἡμέ-

36. Si navis iter faciens delata sit interdiu in aliam navem ancoratam vel quae vela laxaverit, omnis

¹ ita pro ἐκατέρωθεν. ² ed. add. ποιήσας. ³ ita et alibi p. 118, n. 1. 119, n. 3. ⁴ ita cod. (εἰς πλήρης?).
⁵ an ἐν ὄρεσι? ἐν scil. cum accus. de quo in hac lege nihil est cur miremur. ἐμπόρια ed. ⁶ sic de more (σὺν . . τοῦ). ⁷ de more. ⁸ ita cod.

ρας ούσης, πᾶσαν τὴν συντριβὴν καὶ τὴν ἀπόλειαν ἐφορᾶν τὸν τε ναύκληρον καὶ τοὺς ἐμπλέοντας. λοιπὸν δὲ καὶ τὸ φορτίον εἰς συμβολὴν ἐρχέσθω. εἰ δὲ ταῦτα νυκτὸς ούσης συμβῆ, ὁ τὰ ἄρμενα χαλάσας πῦρ ἀπέτεω. εἰ δὲ καὶ πῦρ οὐκ ἔχει, κραυγὰς παρεχέτω. εἰ δὲ ἀμελήσας¹ ποιῆσαι καὶ συμβῆ ἀπόλειαν², ἑαυτὸν ἀπόλεσεν, εἰ ταῦτα οὕτως μαρτυρηθῶσιν. εἰ δὲ καὶ ὁ ἀρμενιστὴς ἀμελήσας καὶ ὁ βιγλεοφόρος ἀποκοιμηθῆ ὡς εἰς βράχην ἀπόλετο ἀρμενίζων καὶ ὃν κρούσει ἀζήμιον φυλαττέτω.

λξ'. Ἐὰν τι πάθῃ τὸ πλοῖον καὶ σωθῆ τὰ τῶν ἐμπόρων ἢ ἐπιβατῶν, τὸ δὲ πλοῖον ἀπόληται,³ τὰ μὲν γραμματεῖα⁴ σωζόμενα πεντεκαδεκάτης παρεχέτωσαν, ὁ δὲ ἔμπορος καὶ οἱ ἐπιβάται μὴ δότωσαν τῷ ναυκλήρῳ τὸ πλοῖον.

λη'. Ἐὰν πλοῖον πεφορτωμένον σίτον⁵ ἐν ζάλῃ καταλειφθῆ, ὁ ναύκληρος διφθέρας παρεχέτω καὶ οἱ ναῦται ἀντλήτωσαν. εἰ δὲ ἀμελήσουσι καὶ βραχεὶ ὁ φόρτος ἐκ τῆς ἀντλίας, οἱ ναῦται ζημιούσθωσαν. εἰ δὲ ἀπὸ τῆς ζάλης ὁ φόρτος ἀδικηθῆ, ἐπιγνωσκέτωσαν τὴν ζημίαν ὃ τε ναύκληρος καὶ οἱ ναῦται ἅμα τῷ ἐμπόρῳ, τὰς δὲ δεκάτας ἢ ἕκτας ἐκάστων σωζομένων κομιζέσθω ὁ ναύκληρος ἅμα τοῦ πλοίου καὶ τοῖς ναύταις,⁶ ἀποβολῆς δὲ γενομένης εἰς θάλασσαν, ὁ ἔμπορος πρῶτος ὀπίσθετο καὶ οὕτως οἱ ναῦται ἐπιχειρήτωσαν. Μετὰ δὲ τοῦτο μηδεὶς τῶν ναυτῶν σῦλα ποιήσῃ. εἰ δὲ ποιήσῃ, διπλᾶ ἀποδιδότω ὁ ἐπιβαλλόμενος καὶ τοῦ κέρδους παντὸς ἐκπιπέτω.

fol. 59^r.
λθ'.

Ἐὰν πλοῖον μεστὸν σίτου ἢ οἴνου ἢ ἐλαίου βουλήσῃ τοῦ ναυκλήρου καὶ τῶν ναυτῶν χαλασάντων τὰ ἄρμενα καὶ⁷ εἰσελθῆ, τὸ πλοῖον εἰς τόπον ἢ ἐν ἀκτῇ μὴ βουλομένου τοῦ ἐμπόρου καὶ συμβῆ ἀπόλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου, τὸν δὲ γόμον ἢ τὰ φορτία σωθῆναι, ἀκίνδυνον εἶναι τὸν ἔμπορον ἐκ τῆς ζημίας τοῦ πλοίου, ἐπειδὴ οὐκ ἐβούλετο εἰσελθεῖν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον. εἰ δὲ ἀρμενίζοντος τοῦ πλοίου εἴπῃ ὁ ἔμπορος τῷ ναυκλήρῳ „ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ χρήζω εἰσελθεῖν“, τοῦ τόπου μὴ ἐγκαιμένον ἐν τοῖς ἐγγράφοις, καὶ συμβῆ ἀπόλειαν γενέσθαι τοῦ πλοίου, τὰ δὲ φορτία σωθῆναι, ἀπολαμβανέτω ὁ ναύκληρος τὸ πλοῖον σῶον ἀπὸ τοῦ ἐμπόρου. εἰ δὲ βουλήσῃ τῶν ἀμφοτέρων ἀποβάλλεται τὸ πλοῖον, πάντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν.

¹ sic, ut etiam alibi. ² ed. ins. γενέσθαι, sed cf. p. 113, n. 2. ³ ἀπόλει cod. ⁴ de. in ed. ⁵ ita cod. ⁶ nota ἅμα cum genetivo pariter et dativo. ⁷ de. in ed.

collisio atque interitus ad magistrum et ad navigantes pertinet, demum et merces ad contributionem veniant. si haec noctu acciderint, is qui vela calaverit, ignem accendat. quod si ignem non habeat, voces edat. quod si facere neglexerit et interitus evenerit, seipsum perdidit, si haec omnia ita fuerint testimoniis probata. Et si veli custos negligens fuerit et vigiliis praepositus obdormierit sicuti in brevia delatus perit navigans, eius, contra quem impetum fecit, damnum reficiat.

Si quid navis passa fuerit et servatae sint res mercatorum et vectorum, navis autem pereat, res¹ quidem servatae quintam decimam partem impendant, mercator autem et vector non dent magistro navis aestimationem.

Si navis frumento onusta tempestate corripitur, magister segestria pracbeat et nautae hauriant. quod si id facere neglexerint et ex sentina onus madefiat, nautarum damnum esto. quod si ex tempestate onus damno adficiatur, detrimentum sit magistri et nautarum una cum mercatore, decimas autem vel sextas partes singularum rerum, quae sunt servatae, accipiat magister una cum nave et nautis. iactu autem in mare facto, mercator prior iaciat et sic et nautae facere incipient. Postea vero nemo nautarum aliquid surripiat, nam si fecerit, in duplum reddet is qui iecit et omne lucrum amittit.

Si navis plena frumento vel vino vel oleo voluntate magistri et nautarum vela laxantium pervenerit ad locum vel ad litus nolente mercatore et contingat navim perire, onus autem seu merces servari, nullum periculum pertinebit ad mercatorem ex damno navis, quoniam noluit ad illum locum applicare. quod si nave iter faciente, dixerit magistro mercator: „illuc me oportet pervenire“, cum locus in scriptis non contineatur atque inde contingat navem perire, merces vero servari, recipiat magister navem a mercatore salvam. quod si voluntate utriusque partis amittatur navis, omnia in contributionem veniant.

¹ ad litt. instrumenta (sed textus, vitio laborat).

- μ'. Ἐὰν πλοῖον συμβῆ νανάγιον παθεῖν καὶ σωθῆ μέρους τοῦ γόμου καὶ τοῦ πλοίου, ἐὰν οἱ ἐπιβάται βαστάζωσι μεθ' ἑαυτῶν χρυσίον ἢ ἀργύριον ἢ ὀλοσηρικὰ ἢ μαργαρίτας, τὸ μὲν χρυσίον τὸ σωζόμενον δεκάτας παρεχέτω, τὸ δὲ ἀργύριον πέμπτας ἐπιφερέτω· τὰ δὲ ὀλοσηρικὰ, ἐὰν ἄβροχα σωθῶσι, δεκάτας ἐπιφερέτωσαν, ὡς ὅμοια ὄντα τοῦ χρυσίου· εἰ δὲ βραχῶσι, κουφιζέσθωσαν τὴν ὑποτριβὴν καὶ τὴν ἀποβροχὴν καὶ οὕτως εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν. οἱ δὲ μαργαρίται, καθὼς ἐκτιμηθῶσι, χρυσίου φόρτον τελείωσαν τὴν ἀπώλειαν.
- μα'. Ἐὰν πλέωσιν ἐν πλοίῳ ἐπιβάται καὶ διαφθαρεῖ ἢ ἀπόληται τὸ πλοῖον, τὰ δὲ τῶν ἐπιβατῶν σωθῆ, ἐπιφερέτωσαν οἱ ἐπιβάται εἰς τὴν ἀπώλειαν τοῦ πλοίου. ἐὰν δὲ ἐπιβάται δύο ἢ τρεῖς ἀπολέσωσι τὸ χρυσίον αὐτῶν ἢ τὰ εἶδη, ἀπὸ πάντων λαμβανέτωσαν κατὰ τὴν δύναμιν πρὸς τὴν ἀπώλειαν ἅμα τῆς συμβολῆς τοῦ πλοίου.
- μβ'. Ἐὰν πλοῖον τροπήσῃ φορτία κομίζον, τὰ δὲ φορτία ἐξαίρεθῆ, ἐπὶ τῷ ναυκλήρῳ ἔστω, ἐὰν δὲ¹ θελήσῃ ἐν τῷ πλοίῳ κομίζειν ἢ ἐν τῷ συγκειμένῳ ἐμπορίῳ, ἐὰν τὸ πλοῖον ἐξηρτισμένον² ἦν, εἰ δὲ μὴ ἐξηρτισμένον³, ἄλλο δὲ πλοῖον ἐὰν φέρῃ⁴ ὁ ναύκληρος εἰς τὸ συγκείμενον ἐμπορεῖον, διδόντω τὸ πᾶν ναῦλον.
- μγ'. Ἐὰν πλοῖον ἐπὶ χειμῶν καταληφθῆ καὶ ἐκβολὴν ποιήσῃ τοῦ γόμου καὶ κερμάτων κλάσιν καὶ καταρτία[s] καὶ ἀνχένων καὶ ἀγκυρῶν καὶ ἐφορκίων, ταῦτα πάντα εἰς συμβολὴν ἐρχέσθωσαν ἅμα τῆς τιμῆς τοῦ πλοίου καὶ τῶν σωζομένων φορτίων.
- fol. 59^v. μδ'. Ἐὰν πλοῖον ἔχη γόμον καὶ ἐν ζάλλῃ ἐκβολὴ τῆς καταρτίας γένηται, ἢ τῶν ἀνχένων κλάσιν ἢ ἀπώλειά τινος τῶν ἐφορκίων, ἐὰν μὲν ἐκ τῆς ζάλλης συμβῆ τὸν γόμον βραχῆναι, ἀνάγκη πᾶσα εἰς συμβολὴν ταῦτα ἐρχεσθαι. εἰ δὲ ὁ γόμος ἐκ τῆς ἀντλίας πλείον βλαβῆ, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ζάλλης, τὰ ναῦλα λαμβανέτω ὁ ναύκληρος καὶ τὰ εἶδη παραδιδόντω ξηρὰ μέτρῳ καθὼς παρέλαβεν.
- με'. Ἐὰν ἐν πελάγῳ πλοῖον στραφῆ⁵ ἢ διαφθαρεῖ, ὁ ἀποσώζων τι ἐξ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν λαμβανέτω ἀντὶ μισθοῦ τὸ πέμπτον μέρος.
- μς'. Ἐὰν κάραβος ἀπὸ ἰδίου πλοίου τὰ σχοῖνα διαρρήξας ἀπόληται ἅμα καὶ τοῖς ἐμπλέουσιν ἐν αὐτῷ, ἐὰν οἱ πλέοντες ἀπόλωνται ἢ ἀποθάνωσι, τὸν μισθὸν τὸν ἐνιαυσιαῖον ἀποδιδόντω ὁ ναύκληρος εἰς πλήρη⁶ τοῦ ἐνιαυτοῦ τοῖς τούτων
- Si navem contingat naufragium pati partemque oneris et navis servari, si vectores secum tulerint aurum vel argentum vel holoserica vel margarita, id aurum quod servatum est decimam partem contribuat, argentum quintam afferat. holoserica vero, si absque madefactione servantur, contribuant decimas tanquam auro similia. Quod si madefiant, damnum et madefactio detrahantur et sic ad contributionem veniant. Margarita autem, secundum aestimationem, ad auri onus redacta ad reparatorem interitus contribuant.
- Si navigent in navi vectores et detrimentum vel interitus navis acciderit, res vero vectorum servatae sint, in contributionem veniant vectores propter navis interitum. quod si vectores duo vel tres aurum suum amiserint vel merces, ab omnibus accipiant secundum facultatem pro interitu, una cum navis contributione.
- Quod si navis rimis laboret merces vehens et merces exemptae sint, in magistri facultate sit, si velit, eas nave vehere vel ad emporium pactis comprehensum, si navis sit instructa. quod si instructa non sit, alia vero navis si ad emporium de quo sunt pacti ferat, totum naulum magister dato.
- Si navis tempestate correpta sit iactumque fecerit oneris et antennarum rupturam et arboris et gubernaculorum et ancorarum et scapharum, haec omnia ad contributionem veniant una cum pretio navis et mercium servatarum.
- Si navis habeat onus et in tempestate iactus fiat arboris vel gubernaculorum fractio vel cuiusdam ex scaphis interitus, si ex tempestate contingat onus madefieri, oportet omnino ut haec in contributionem veniant. quod si onus ex sentina magis et non ex tempestate madefiat, naula accipiat magister et merces reddat siccas mensura, qua accepit.
- Si in mari navis correpta vorticibus vel corrupta fuerit, is qui ex ea aliquid servavit ad terram ferens, pro mercede quintam partem capiat.
- Si scapha a propria nave, fimbis ruptis, disiecta pereat una cum iis, qui in ea navigant, si navigantes pereant vel decedant, mercedem annuam magister reddat ad annum implendum eorum heredibus. qui vero scapham servat cum instru-

¹ de. in ed.   ² —ημένον hic et infra ed.   ³ ἢ
add. ed. Sed cfr. p. 118 n. 1 et alibi.   ⁴ ἐταφ. ed.

⁵ τροπή ed.   ⁶ cf. p. 117, n. 4.

κληρονόμοις. ὁ δὲ τὸν κάραβον ἀποσώζων σὺν τῶν ἐφορκίων¹, καθὼς ἐν ἀληθείᾳ εὐρήσῃ², πάντα ἀποδώσει, λαμβάνων ὁ ἀποσώσας τὸ πέμπτον μέρος.

μζ. Ἐὰν χρυσίον ἢ ἀργύριον ἢ ἕτερόν τι ἐκ βυθοῦ ἐπαρθῇ ἀπὸ ὀργυιῶν ὀκτώ, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων τὸ τρίτον μέρος. ἀπὸ δὲ ὀργυιῶν δεκαπέντε, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων τὸ ἥμισυ, διὰ τὸν κίνδυνον τοῦ βυθοῦ. τῶν δὲ ἐκριπτομένων ἀπὸ θαλάσσης εἰς γῆν καὶ εὐρισκομένων ἢ ἐπιφερομένων ἐπὶ πῆχυν ἕνα, λαμβανέτω ὁ ἀποσώζων δέκατον μέρος τῶν ἀποσωζομένων.

¹ de more.   ² ita eod.

mentis, sicuti reapse inveniantur, omnia reddat, accipiens pro re servata quintam partem.

Si aurum vel argentum vel aliud quid ex profundo sublatum sit a cubitis octo, accipiat is qui servat tertiam partem. si a cubitis quindecim, is qui servat accipiat dimidium propter periculum profunditatis. in rebus autem ex mari ad terram iactis et inventis vel mersis ad unum cubitum, is qui servat decimam partem rerum servatarum accipiat. 47.